

4.2.1. L'EXPERIÈNCIA PILOT DESENVOLUPADA AL LABORATORI DE FOTOGRAFIA DE LA FACULTAT DE BELLES ARTS DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Autores: Sra. Esther Catalina i González i Sra. Mar Redondo i Arolas

4.2.1.1. PECULIARITATS DE L'EXPERIÈNCIA PILOT PORTADA A TERME A FOTOGRAFIA.

L'experiència pilot de Fotografia ha estat presentada i coordinada per les professores de Fotografia del Departament de Disseny i Imatge de la Facultat de Belles Arts, Esther Catalina i Mar Redondo.

Atès el procediment seleccionat i consensuat per l'equip del PID per desenvolupar-la vam decidir que l'assignatura en què podia tenir més sentit dur-la a terme era Fotografia II. Un altre factor de pes en la tria d'aquesta assignatura va ser el fet que la imparteix un professor aliè al projecte, el Dr. Enrique L. Carbó, la qual cosa ens permetia separar clarament el rol de redactors del de docents. Finalment, la temporalització dels continguts d'aquesta matèria s'adequava als requeriments del calendari d'aplicació de l'experiència pilot.

Atès també, que la pràctica s'havia de desenvolupar en el laboratori de fotografia, preveiem que el mestre de taller Jordi Guillumet i el Tècnic especialista Israel Ariño també hi participarien.

Fotografia II és una assignatura optativa de primer cicle, de 6 crèdits, que inclou entre els seus continguts la iniciació en la pràctica de revelatge manual en blanc i negre, objecte del PNT elaborat.

Enguany el grup d'aquesta optativa objecte de l'experiència pilot ha comptat amb 50 estudiants matriculats, dels quals 35 han participat en l'experiència: Aguilar, Karina; Ávila, Gerard; Medina, Mar; Azcón, Carles; García, Andrea; Bosch, Joan; Bausili, Júlia; Guerra, Carolina; Quintana, Anna; Lizancos, Laura; Lloprat, Marta; Oliveras, Raquel; Pavia, Marina; Verdeny, Mireia; Moreno, Odile; Sánchez, Berta; Lázaro, Lucía; Bagur, Maria; Saura, M. Mar; Feixas, Anna; Miquel, Marina; Vázquez, Sara; Díez, Kira; Niubó, Alba; Ariño, Israel; Serra, Anna; Manalbens, Ferran; Barbero, Meritxell; Rivera, Verònica; Carrasco, Joan; Lafon, Jordi; Toledo, Natàlia; Vishnu, Naiara; Parker, Olivia; Minotto, Alessio. Es dona a més, la peculiaritat que quasi totalitat de l'alumnat era neòfit en la matèria i els pocs alumnes que en tenien algun coneixement van manifestar que aquest era molt superficial.

4.2.1.2. ESPECTATIVES INICIALS.

En plantejar-nos la participació en el Projecte d'Innovació Docent vam valorar quina incidència directa podria tenir en les activitats que duem a terme en els nostres tasques docents. En un cas, com a especialista que imparteix una matèria amb una gran càrrega pràctica que es desenvolupa fonamentalment en el laboratori de fotografia i, en l'altre, com a coordinadora responsable de la gestió integral del laboratori. Després de fer una anàlisi de les condicions habituals de treball i de les diverses activitats que hi tenen lloc, vam constatar la pertinència d'implantar-hi els procediments normalitzats de treball per diverses raons:

- Des del punt de vista de la gestió:
  - Instaurar els procediments normalitzats de treball hauria d'implicar, per força, la necessitat de revisar els protocols de les pràctiques que el nostre alumnat realitza habitualment .
  - Un cop revisats els protocols -i consensuats pel professorat i els tècnics especialistes- la seva utilització hauria de garantir que tota persona que dugui a terme aquestes activitats, ho faci de la manera normalitzada. Així, es podrien evitar els dubtes i equívocs que es deriven de la coexistència de diferents procediments per realitzar una mateixa pràctica.
- Des del punt de vista docent:
  - En els darrers anys, hem observat que el perfil de l'alumnat que arriba a l'itinerari d'Imatge té certa dificultat en la capacitat de gestionar la informació que se li dona. És per aquest motiu que pensem que la disponibilitat d'un document de referència els hauria de facilitar el desenvolupament correcte de les pràctiques amb una major autonomia.
  - Un cop revisats i consensuats els procediments de treball de les diferents pràctiques, la seva plasmació en forma de PNT, hauria de facilitar la tasca docent de tot el professorat vinculat amb les pràctiques al laboratori.
- Des del punt de vista de la seguretat i la prevenció de riscos:

- Sembla clar que establir les seqüències de treball normalitzades i especialment curoses amb tot allò relacionat amb la seguretat i la prevenció de riscos hauria de suposar una millora en aquests aspectes fonamentals i fins ara subestimats.
- Des del punt de vista de la sostenibilitat i el medi ambient:
  - En aquest sentit, vam pensar que implantar els procediments normalitzats de treball suposava una excel·lent ocasió per incorporar l'atenció a aquests aspectes de manera sistemàtica. Es tracta, per tant, d'una bona manera d'introduir en el laboratori de fotografia les bones pràctiques mediambientals amb el rigor necessari independent de la bona o mala predisposició individual.

4.2.1.3. PREVISIÓ DE PROBLEMÀTIQUES.

Tot i haver considerat la pertinença i l'interès d'un Projecte d'Innovació Docent com aquest, val a dir que des del primer moment vam pensar que ens podríem trobar amb certes dificultats que caldria anar superant, sobretot, la possible indiferència, reticència o, fins i tot, rebuig, per part dels agents implicats (professorat, tècnics especialistes, mestres de taller, alumnat) a l'hora d'integrar la nova eina en els seus respectius quefers.

4.2.1.4. L'ELABORACIÓ DELS PNT.

4.a. La redacció.

Com a docents especialistes en fotografia però no familiaritzades amb aquest tipus de documents, la primera dificultat va ser distingir clarament el tipus d'informació pertinent d'aquella que no és adequada per a un PNT. És a dir, sovint tendíem a incloure un excés d'informació apropiada per al material didàctic. Per això va resultar essencial no perdre de vista quina era la finalitat última dels documents que estàvem redactant. En aquest sentit, ha estat de gran ajut la supervisió per part d'un dels membres de l'equip especialitzat en la redacció, la revisió i la gestió de procediments normalitzats de treball.

Com a membres integrants del Projecte d'Innovació Docent en representació de la secció d'imatge del Departament de Disseny i Imatge, a l'hora d'elaborar els PNT, hem assumit el rol de redactora i correctora recíprocament de manera que cadascuna ha revisat els procediments redactats per l'altra. Vam decidir operar així en la creença que el doble filtrat hauria d'augmentar les garanties de correcció dels documents.

De les diverses activitats que es desenvolupen al laboratori, vam optar per escollir la que es duu a terme més sovint: el revelatge de pel·lícula negativa en blanc i negre en rotlle. La irreversibilitat d'aquest procés i la transcendència dels possibles errors comesos expliquen la inseguretat que sent gran part de l'alumnat i motiva la formulació de constants preguntes al personal especialista. És per això que vam considerar que el PNT seria una eina útil que podria dotar de certa autonomia l'alumnat.

No obstant, acceptant la dificultat implícita en la nostra tria, atesa la manca d'experiència en el redactat de procediments normalitzats i la complexitat de l'activitat triada, vam voler iniciar-nos en la seva redacció basant-nos en una activitat de seqüenciació més senzilla: planxar còpies de paper baritat. D'aquesta manera, podíem concentrar-nos en allò que ens és més aliè: els aspectes tècnics que es deriven pròpiament d'un PNT. Després de sotmetre'l a revisió i correcció, vam poder elaborar els altres tres que són els que finalment hem utilitzat en l'experiència pilot al laboratori de fotografia.

4.b. Procediments redactats per la seva aplicació en l'experiència pilot.

A continuació es llisten els PNT que vam considerar necessaris per al bon funcionament del laboratori i aquells que ja hem redactat, s'han aprovat i han estat objecte d'aquesta experiència pilot:

LLISTAT DE PROCEDIMENTS PROGRAMATS	LLISTAT DE PROCEDIMENTS REDACTATS I APROVATS
PNT/LF-D/EXP/001/01: Procediment per a la preparació de les dilucions de treball dels productes químics fotogràfics	PNT/LF-D/EXP/001/01: PROCEDIMENT PER A LA PREPARACIÓ DE LES DILUCIONS DE TREBALL DELS PRODUCTES QUÍMICS FOTOGRÀFICS
PNT/LF-D/EXP/002/01: Procediment per determinar el temps adequat del bany de fixació en el revelatge de pel·lícula negativa en blanc i negre en rotlle	PNT/LF-D/EXP/002/01: PROCEDIMENT PER DETERMINAR EL TEMPS ADEQUAT DEL BANY DE FIXACIÓ EN EL REVELATGE DE PEL·LÍCULA NEGATIVA EN BLANC I NEGRE EN ROTLLE
PNT/LF-D/EXP/003/01: Procediment per al revelatge de pel·lícula negativa en blanc i negre en rotlle.	PNT/LF-D/EXP/003/01: PROCEDIMENT PER AL REVELATGE DE PEL·LÍCULA NEGATIVA EN BLANC I NEGRE EN ROTLLE.
PNT/LF-D/EXP/004/01: Procediment per al revelatge de còpies	

fotogràfiques en blanc i negre.	
PNT/LF-D/EXP/005/01: Procediment per a l'ampliació de còpies	
PNT/LF-D/EXP/006/01: Procediment per a l'exposició de còpies per contacte	
PNT/LF-D/EXP/007/01: Procediment per planxar paper fotogràfic baritat	

4.c. La il·lustració.

Vam creure necessari incorporar imatges en els PNT per il·lustrar els passos del procediment i facilitar-ne la comprensió. Les il·lustracions són de tipologia diversa en funció del contingut de l'activitat pautaada. En l'esbós del primer PNT vam optar, provisionalment, per incloure reproduccions obtingudes de manuals de fotografia. Igualment, vam considerar interessant introduir-hi els pictogrames d'alerta recollits en la norma Real Decreto 485/1997, de 14 d'abril, sobre disposicions mínimes en matèria de senyalització de seguretat i salut al lloc de treball.

4.d. La darrera revisió duta a terme pels Serveis de Prevenció.

Després de les successives revisions dels PNT tant per part nostra (redactora i revisora) com per part de la membre de l'equip especialitzada en l'elaboració de PNT, han estat objecte d'una darrera revisió conjunta amb els Serveis de Prevenció de la UB.

4.2.1.5. L'ELABORACIÓ DELS VÍDEOS.

Malgrat que en aquesta primera fase del projecte no havíem inclòs la realització de suport audiovisual, l'experiència pilot ha servit per observar que podria ser un bon suport dels PNT impresos.

4.2.1.6. L'EXPERIÈNCIA PILOT.

L'experiència pilot es va dur a terme durant el primer quadrimestre del curs 2009-10. En l'inici de l'experiència pilot, havíem acordat amb el professor de la matèria que no modificaria la metodologia habitual d'exposar la pràctica a realitzar per coherència amb la finalitat dels PNT: ser una eina de suport i consulta que en cap cas ha de substituir les explicacions necessàries del docent. Amb anterioritat a la data en què s'havia de realitzar, el professor de l'assignatura va informar l'alumnat de la participació del grup en una experiència pilot vinculada amb un projecte d'Innovació Docent i dels beneficis de la seva participació activa.

6.a. La coordinació i conscienciació del personal responsable implicat.

La previsió de les possibles reaccions refractàries ens va fer tenir especial cura en informar i en conscienciar les persones de l'àmbit de Fotografia del Departament de Disseny i Imatge que hi havien de participar directament o indirecta: la Cap de Departament, Dra. M.Dolors Tapias, el professorat de l'àrea de Fotografia del Departament i el personal tècnic del laboratori.

6.b. La presentació de l'experiència pilot.

Una vegada seleccionat el grup actor de la prova pilot, l'elevat nombre d'estudiants matriculats va motivar la decisió de partir el grup en dos. Així doncs, l'experiència es va doblar i va ser repetida en dues franges horàries diferents. En ambdues sessions el desenvolupament fou idèntic i no hi va haver cap incidència. El 18 de novembre de 2009 es va procedir a realitzar la fase de repartiment i lectura dels PNT, i el 25 de novembre l'alumnat va dur a terme la pràctica pròpiament, amb l'ajuda dels PNT.

La tria de la manera de fer arribar la informació sobre els procediments de treball a l'alumnat va comportar una reflexió i un debat en el si del grup de treball. D'una banda, hi havia l'opinió majoritària favorable a distribuir entre l'alumnat còpies impreses dels procediments (en el benentès que disposar d'aquestes còpies els facilitaria les seves pràctiques); d'altra banda, aquest fet duia implícita la problemàtica derivada d'una distribució massiva i de difícil control, gens recomanable en aquest tipus de documents. Aquesta disjuntiva ens va dur a prendre la decisió d'identificar gràficament i de manera ben evident que les còpies facilitades pertanyien a una experiència pilot.

6.c. L'aplicació de l'experiència pilot.

L'aplicació de l'experiència pilot, doncs, es va iniciar amb l'explicació per part nostra del Projecte d'Innovació Docent i dels seus objectius. A continuació vam explicar a l'alumnat què és un PNT, quina és la seva utilitat i quins són els beneficis del seu ús. Tot seguit els vam presentar els tres PNT objecte de la nostra experiència pilot que els haurien de servir com a suport per dur a terme la seva pràctica al laboratori.

Es va procedir al repartiment de les còpies impreses i se'n va fer una primera lectura col·lectiva que va ser comentada per una de les redactores dels PNT.

En compliment de l'acord pres conjuntament per part dels membres del grup de treball del projecte, vam decidir utilitzar el registre de signatures de l'alumnat com a mètode de control de la recepció de la informació per part seva. Amb la signatura del document, l'alumnat manifestava conèixer l'existència i contingut dels tres PNT que van ser llegits i dels quals se'ls va facilitar còpia impresa. Aquest registre de signatures ens permetia també discernir entre l'alumnat que, havent signat el document, podria participar, posteriorment, en la pràctica de l'activitat, d'aquell que, en no ser coneixedor del contingut dels PNT, no ho podria fer.

4.2.1.7. LA RECOLLIDA DE DADES PRÈVIA A LA VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA PILOT.

Amb la finalitat de recollir dades objectivables que ens permetessin, a posteriori, treure conclusions de l'experiència a fi i efecte de millorar la redacció dels PNT, l'equip de treball del Projecte d'Innovació vam acordar uns formularis per copsar l'opinió dels agents participants. Per recollir l'opinió del màxim nombre possible d'individus de manera fàcilment quantificable, es va decidir concretar un model d'enquesta de resposta tancada amb espai per a l'expressió d'observacions, per si es donava el cas. Ara bé, conscients que aquest sistema no era el més indicat per a la captació dels matisos i les qualitats de les opinions dels actors, es va creure interessat efectuar entrevistes personals aleatòries a alguns individus.

El nombre d'alumnes que van respondre l'enquesta es correspon amb el nombre total de participants en l'experiència pilot, un total de 35. A més a més, vam voler copsar el matis de les valoracions de l'alumnat duent a terme una entrevista més detallada.

El professor participant va respondre tant l'enquesta com l'entrevista.

Pel que fa al personal tècnic, el mestre de taller va respondre l'enquesta mentre que el tècnic especialista va respondre amb més detall el qüestionari de l'entrevista.

4.2.1.8. VALORACIONS DE L'EXPERIÈNCIA PILOT.

8.a. Desenvolupament de l'experiència pilot.

L'acolliment de la proposta de dur a terme l'experiència pilot, d'entrada, va ser positiva. En el desenvolupament de l'experiència pilot no hi va haver cap incidència ni dificultat digne de menció. Tots els agents implicats hi van participar amb bona disposició i satisfactòriament.

Així es desprèn del benentès que la totalitat de l'alumnat que va participar-hi va respondre el qüestionari i /o l'entrevista.

Per la seva banda, el professor es va mostrar ben interessat i molt disposat a participar en la proposta. Fins el punt que va comentar que veia com els PNT podien cobrir una necessitat de normalització de les diverses metodologies de treball emprades pel professorat i els tècnics que ell considerava peremptòria.

La major resistència l'hem trobat en els mestres de taller. No tant perquè mostressin una actitud absolutament refractària sinó perquè, essent ells els qui en el dia a dia del desenvolupament de la seva tasca professional, viuen el contacte directe amb l'alumnat que duu a terme el seu aprenentatge autònom, no van demostrar una gran implicació en el foment de l'ús dels PNT. Tanmateix, en l'entrevista mantinguda amb ells, van fer diverses aportacions ben útils que es comenten més endavant.

Conclusions: Després d'haver realitzat l'experiència de planejament, reflexió, redacció, i aplicació pilot de l'ús dels PNT en el treball al laboratori, hem pogut constatar de manera fefaent que l'èxit de la seva possible implantació normalitzada dependrà absolutament del compromís de tots els agents implicats, especialment del professorat i dels tècnics. Aquest compromís s'hauria de traduir en una participació activa tant en el procés de redacció i revisió com en el impuls per a la seva implantació i el foment del seu ús regular.

Hem pogut constatar, però, que, tant el professor que ha tutelat la pràctica com els tècnics, malgrat que valoren positivament la iniciativa, no es senten responsables pel que fa a la tasca de redacció dels PNT. Òbviament, aquest fet evidència una necessitat que cal cobrir.

Malgrat que l'experiència ha estat limitada, quant al seu abast, ha estat suficient per poder albirar la complexitat que implicaria la implantació normalitzada de l'ús de PNT que reguessin la totalitat de les pràctiques que es duen a terme al laboratori de fotografia. És per això que creiem que perquè sigui viable es fan necessàries mesures que incentivin la implicació de l'alumnat, dels tècnics i del professorat conjuntament.

En l'anàlisi dels qüestionaris hem constatat que quasi la totalitat de l'alumnat ha respost totes les preguntes. Així mateix, hi ha una clara tendència a la tria de les respostes afirmatives, que creiem que pot tenir relació amb la limitació polaritzada en les opcions de resposta. Hem observat, també, algun cas en què les respostes palesen una manifesta incoherència, com ara el cas d'un estudiant que tot i mostrar opinions desfavorables respecte la utilitat dels PNT per a l'aprenentatge o per a l'aplicació de mesures de seguretat, es mostra favorable a utilitzar-lo com a model d'actuació en el seu futur professional.

8.b. Predisposició a la lectura dels PNT.

Atesa la metodologia utilitzada en la prova pilot, en què vam procedir a la lectura i comentari dels tres PNT conjuntament amb l'alumnat, professorat i tècnics implicats, i que després es va passar un registre de signatures tal com s'ha explicat anteriorment, podem tenir la certesa que la totalitat de l'alumnat que va participar en la pràctica en la que calia emprar els PNT havia rebut la informació íntegra.

Malgrat se'ls havia advertit de la necessitat de portar el PNT com a eina de consulta el dia del desenvolupament de la pràctica, posterior a la lectura dels PNT, i així mateix els dies en què haguessin de realitzar la mateixa activitat, alguns estudiants no ho van fer, segons ens consta. Entre aquells que el tenien, van sorgir consultes al professor i als tècnics.

Conclusions: A partir del desenvolupament de l'experiència pilot en la fase de lectura i explicació dels PNT es pot afirmar que la totalitat de l'alumnat del grup es va assabentar del seu contingut. Ara bé, els tècnics especialistes afirmen que en el posterior desenvolupament de la pràctica van ser molt pocs els alumnes que duen els PNT i que cap d'ells els van consultar.

8.c. Comprensió del lèxic dels PNT's.

Tot i manifestar haver comprès adequadament els continguts, alguns alumnes sostenen que podria resultar de major utilitat si la informació es presentés de manera més esquemàtica i no tan detallada. El 5,75% de l'alumnat ha fet observacions en el sentit que els PNT són excessivament extensos, i jutgen que seria convenient que fossin més esquemàtics.

El tècnic especialista ha objectat que, malgrat el registre emprat, quant a lèxic i redacció, és correcte, no el considera adient ja que s'allunya, en alguns casos, de la parla de l'alumnat, no sempre correcte. No obstant això, nosaltres pensem que el coneixement i correcte ús de la terminologia pròpia d'una determinada disciplina forma part dels objectius de tota activitat docent. En aquest sentit, entenem que l'assoliment d'aquest objectiu de caràcter transversal passa pel correcte ús d'aquesta terminologia en la quotidianitat de l'aula i la del laboratori.

El 2,86% suggereix la pertinència de disposar d'una versió en llengua castellana.

Conclusions: Els mitjans de recollida de dades no han permès de detectar cap dificultat de comprensió. Entenem que la formulació de preguntes als tècnics i al professor durant la realització de l'activitat objecte del PNT no es va deure tant a una manca de comprensió del document com a l'intent d'esvair una certa inseguretat en la realització de la pràctica.

8.d. Naturalesa gràfica dels PNT's

Després de l'experiència pilot, a partir del buidat de les enquestes i del coneixement que tenim del perfil del nostre alumnat, sembla clar que la presentació del PNT com a document redactat imprès se'ls ha fet feixuga, els desmotiva i no els implica prou. Per aquesta raó, entenem que realitzar-los en suport audiovisual podria ajudar a vèncer aquesta resistència.

El 82,86% de l'alumnat valora positivament el contingut gràfic dels PNT. El professor i els tècnics especialistes, també, si bé el professor ha assenyalat la contradicció entre les recomanacions expressades al text del PNT i les imatges que les il·lustren: el PNT prescriu la utilització de guants de làtex mentre que el model de les imatges no en duu. Aquesta observació ens ha permès de refer les imatges, adequant-les als equipament i EPI propis del laboratori de Belles Arts.

Conclusions: Com a resposta a l'observació feta pel professor en el qüestionari palesant la incoherència del fet d'il·lustrar els PNT amb imatges que contradieien alguna de les indicacions fetes al text, hem assumit la necessitat de fer de nou les il·lustracions del procés de revelatge de pel·lícula negativa en blanc i negre en rotlle tenint una cura especial en aquest sentit.

El professor responsable de l'assignatura que ha servit de marc per aquesta experiència pilot reconeix que algunes de les accions que es duen a terme en el procediment treballat són molt més senzilles de fer que d'explicar i per això proposa que seria de gran utilitat realitzar un audiovisual que representés la descripció seqüencial del procés. És per això que ens plantejem l'interès i la pertinència de convertir la informació dels PNT que, en la nostra experiència pilot s'ha materialitzat en un suport textual i imprès, en un suport audiovisual. Tot i no ser habitual, un PNT forma part d'un sistema de gestió que, per definició, ha de ser auditable. Entenem que el fet que el procediment normalitzat es presenti en format audiovisual no obsta aquesta condició i que, par tant, tot i no ser un format comú, pot ser factible i de gran utilitat.

8.e. Valoració del grau d'utilitat dels PNT's.

L'opinió majoritària entre l'alumnat (més d'un 90%) és favorable a la utilitat dels PNT en la mesura que reconeix que afavoreixen la comprensió del procediment que es desenvolupa, els ofereix una sistemàtica de treball que els permet realitzar les pràctiques de forma autònoma i eviten la necessitat de consultar.

La valoració que fan els tècnics especialistes dels PNT, en general, és favorable. Insisteixen, però, en la importància de la pràctica ja que coincideixen amb el professor en el reconeixement de la dificultat de descriure amb paraules certes accions de senzilla realització. En aquesta mateixa línia, tot i haver valorat com a suficient la informació continguda als PNT, observen que el document només pot ser d'utilitat per aquells que tinguin coneixements previs de la matèria. Sostenen la insuficiència dels PNT com a eina per al desenvolupament de la pràctica. Insisteixen que la pròpia experiència pràctica és més entenedora i que el fet de cometre errors ajuda l'alumnat a assimilar millor els conceptes.

La valoració de l'ús dels PNT que fa el professor que ha tutelat la pràctica ha estat molt positiva. Els considera un gran ajut tant per a l'alumnat com per a la seva tasca docent. Els considera de gran utilitat sempre i quan l'alumnat en faci una lectura comprensiva i els faci servir posteriorment, en tant que funcionen com una guia bàsica i fonamental del treball en el laboratori.

Conclusions: En iniciar el projecte d'innovació docent, una de les primeres tasques que vam dur a terme va ser la d'explicar el projecte al personal tècnic del laboratori, convençudes de la vital importància de la seva complicitat per a l'èxit en la seva aplicació. La seva resposta va ser favorable però poc entusiasta. El perfil dels usuaris habituals del laboratori: amb poca formació i poc avesats a un treball metòdic, els feia dubtar molt de les possibilitats d'èxit del projecte. En canvi, des del primer contacte amb el professor de l'assignatura escollida per a dur a terme l'experiència pilot, la resposta va ser molt positiva i absolutament encoratjadora.

Atès que hem arribat a la conclusió que una de les qüestions clau per a l'èxit d'una implantació normalitzada dels PNT és la implicació de tothom vinculat al laboratori, especialment del professorat i dels tècnics, creiem que la Universitat hauria de concretar estratègies per fomentar aquesta implicació.

L'experiència pilot ens ha fet adonar de la necessitat d'infraestructura i de personal format per a la gestió, el manteniment i l'actualització del sistema d'arxiu dels PNT. En aquest sentit, entenem que seria molt més senzill i assumible si s'optés per incloure un advertiment en totes les còpies impreses dels PNT en el sentit que l'actualitat de l'exemplar no es pot garantir i que remetés a un lloc web on es pogués accedir a la darrera versió de cada PNT. D'aquesta manera, el control d'actualitat dels PNT es limitaria a l'exemplar del web i s'eliminarà el risc d'ús de còpies obsoletes. Considerem que, atès que un projecte com aquest implica tota una Facultat, el lloc més adient per arxivar i accedir a aquesta informació és la pàgina web de cada una de les Facultats.

8.f. Valoració de les mesures preventives aplicades i percepció dels riscos.

Quant a la incidència dels PNT en l'adopció de les mesures de seguretat, les enquestes constaten que l'alumnat no les aplica espontàniament i creuen que no ho faran si no és que es prescriu la seva obligatorietat i s'estableixen mecanismes sancionadors per aquells qui no les adoptin.

Només un dels 35 alumnes enquestats s'ha mostrat contrari a la idea que els PNT permeten conèixer els riscos existents i les mesures de seguretat que cal adoptar. Igualment, un sol alumne no creu que les mesures de seguretat prescrites siguin fàcils de seguir. Tres alumnes opinen que les mesures de seguretat no estan descrites de forma prou clara. Tanmateix també hi ha hagut certs alumnes que han declarat que l'ús dels PNT els ha permès d'assabentar-se d'algunes que no havien aplicat mai per desconeixement.

En aquest apartat cap alumne no ha fet aportacions més enllà de la resposta estricta a les qüestions plantejades que s'acaben de comentar.

Els tècnics han constatat que tot i la informació rebuda sobre les mesures de seguretat i llur comprensió, només dues persones les van adoptar.

Conclusions: Partint de la base que ens considerem professionals convençudes de la necessitat de sistematitzar els procediments de treball com a eina per al coneixement dels riscos associats a les pràctiques i el foment de l'adopció de les mesures de prevenció i seguretat; i atès que no hi ha ningú específicament qualificat en aquest àmbit en el nostre Departament, l'envergadura de la implementació d'aquesta sistemàtica, quant a redacció i revisió dels PNT, fa imprescindible la col·laboració estreta amb personal especialitzat en l'àmbit de la seguretat i la prevenció de riscos.

8.g. Predisposició per utilitzar els PNT durant les activitats.

Si bé el 85% de l'alumnat reconeix que existeix una bona predisposició per utilitzar els PNT, i així també ho considera el professorat, el 2,86% de l'alumnat opina que l'ús dels PNT no és realment útil, argumentant que cap alumne va emprar-los durant la pràctica, sense que això obstés per poder resoldre-la satisfactòriament. Aquesta línia de pensament coincideix amb l'expressada pel personal tècnic davant la resposta "13" i, en conseqüència amb aquesta opinió, no han fet un esforç d'implicació per fomentar l'ús dels PNT.

Conclusions: La metodologia emprada en el desenvolupament de l'experiència pilot va garantir que cap alumne que no hagués assistit a la lectura comentada dels PNT pogués dur a terme la pràctica de l'assignatura. Ara bé, aquest control no ha tingut continuïtat en la rutina diària del laboratori. Hem pogut constatar com els PNT no han estat una eina d'ús habitual en el marc del desenvolupament de les activitats normalitzades.

8.h. Valoració de les demostracions.

Les demostracions pràctiques són una pràctica habitual en el desenvolupament de la docència de la majoria d'assignatures de l'àmbit de Fotografia i, de cap manera, s'ha pretès canviar aquesta dinàmica amb la implantació dels PNT. Tanmateix a partir de l'anàlisi de les dades, hem pogut constatar que no ens n'hem sortit prou bé a l'hora de fer l'explicació de la funció última dels PNT, atès que hi ha hagut comentaris contraris al seu ús en considerar-los una substitució de la pràctica conduïda pel professorat i pels tècnics. És evident, doncs, que no hem arribat a fer entendre tothom que la finalitat dels PNT no és, en cap cas, suplantat la tasca dels especialistes i dels docents sinó complementar-la.

L'opinió dels tècnics pel que fa a l'autonomia amb què el PNT hauria de dotar l'alumnat, contradiu el 68,57% de les manifestacions dels mateixos alumnes. Els tècnics sostenen que la pretesa autonomia no s'assoleix tant per l'ús dels PNT com per l'acumulació d'experiència pràctica. Conseqüentment, només es mostren favorables a la implantació sistemàtica dels PNT en algunes pràctiques amb una alta component mecànica.

Els tècnics proposen que la mesura real de la utilitat dels PNT s'hauria de desprendre de la realització de la pràctica sense la intervenció de cap especialista en la matèria. Assenyalen que, tot i haver treballat amb els PNT, la demostració pràctica va ser igualment necessària.

Conclusions: L'experiència pilot i el buidat de les dades obtingudes a partir de les enquestes i qüestionaris sobre la mateixa ratifiquen que les demostracions que duen a terme el professorat i/o els tècnics són imprescindibles.

8.i. Valoració dels vídeos.

No s'escau.

8.j. Intervenció dels tècnics i dels professors.

De la revisió de les respostes de les consultes realitzades es desprèn que el 8,57% de l'alumnat coincideix en l'opinió que disposar del PNT no evita les consultes al professorat o tècnics. Només el 2,86% de l'alumnat fa una valoració global negativa dels PNT argumentant que és anti-pedagògic pretendre que l'alumnat aprengui de documents en lloc de fer-ho a partir de la pràctica guiada per persones especialistes experimentades.

Conclusions: L'alumnat valora molt positivament la possibilitat de consulta directa al professorat i al personal tècnic especialitzat. Val a dir que la particularitat del procediment que ha estat objecte de la nostra prova pilot pot haver

reforçat aquesta sensació. No oblidem que en el procediment de revelatge de negatius, alguns errors poden ser del tot irreversibles i, per tant, fatals.

8.k. Valoracions en relació al sistema combinat (PNT, vídeos i demostracions) + (consultes).

No s'ha realitzat cap pregunta explícita sobre la valoració del sistema combinat de l'ús del PNT i les demostracions pràctiques per part del professorat i tècnics. Això no obsta perquè de la resta de respostes se'n pugui desprendre la valoració positiva d'emprar un sistema combinat que inclogui l'ús del PNT, l'existència d'una demostració de la pràctica, ja sigui presencial, ja sigui gravada en suport vídeo, i la presència d'un especialista que possibiliti la formulació de consultes.

Conclusions: tal com s'ha comentat, l'alumnat ha expressat la seva necessitat de disposar d'un professor o tècnic especialista a qui poder consultar els possibles dubtes. En aquest sentit, val a dir que nosaltres sempre hem concebut el PNT com una eina complementària que no havia de substituir les funcions del docent ni del tècnic.

Fig. 1. Els productes químics que s'utilitzen en les diverses fases de l'activitat de revelatge de pel·lícula negativa en blanc i negre en rolle.

Fig. 2. Preparant el fixador.

Fig. 3. Abocament dels residus.

(Fotografies cedides per J. Guillumet)

ANNEX: RESULTATS DE LES ENQUESTES

RESULTATS DE L'ENQUESTA DE L'ALUMNAT	
LABORATORI DE FOTOGRAFIA. DEPARTAMENT DE DISSENY I IMATGE. UB	
Data:	14-1- 2010
Assignatura:	Fotografia II
Nombre d'alumnes que han desenvolupat l'experiència pilot:	35
Nombre d'enquestes emplenades:	35

	% Sí	*	% No	*	% nc	*
1. Els PNT donen informació suficient	97,14	34	2,86	1	0	0
2. El vocabulari utilitzat és fàcilment comprensible	97,14	34	2,86	1	0	0
3. El contingut gràfic (fotografies, esquemes, etc.) és adient	82,86	29	17,14	6	0	0
4. Els PNT afavoreixen la comprensió del procediment que es desenvolupa	100,00	35	0	0	0	0
5. Els PNT afavoreixen una sistemàtica de treball en les pràctiques de taller	94,29	33	5,71	2	0	0
6. Els PNT faciliten l'accessibilitat directa a la documentació, evitant consultes	74,29	26	25,71	9	2,86	1
7. Els PNT permeten desenvolupar les activitats de forma autònoma	68,57	24	31,43	11	0	0
8. Els PNT permeten conèixer els riscos existents i les mesures de seguretat a adoptar	97,14	34	2,86	1	0	0
9. Les mesures de seguretat estan descrites de forma clara	91,43	32	8,57	3	0	0
10. Les mesures de seguretat descrites són fàcils de seguir	97,14	34	2,86	1	0	0
11. Els PNT són una eina útil per a l'aprenentatge	91,43	32	8,57	3	0	0
12. Els PNT afavoreixen l'aplicació de les mesures de seguretat	88,77	31	8,57	3	2,86	1
13. Existeix una bona predisposició per utilitzar els PNT durant les activitats	85,71	30	14,29	5	0	0
14. Els PNT serveixen com a model d'actuació per al meu futur professional	80,00	28	20,00	7	0	0

* Nombre de respostes (indiqueu el nombre d'alumnes que han contestat (sí), (no) o no han contestat (nc) en la columna encapçalada per aquest signe *)

RESULTATS DE L'ENQUESTA DEL PERSONAL TÈCNIC

LABORATORI DE FOTOGRAFIA. DEPARTAMENT DE DISSENY I IMATGE. UB

Data:	18 DE NOVEMBRE DE 2010
Assignatura:	Fotografia II
Nombre de tècnics especialistes, (o mestres de taller) que han participat en l'experiència pilot:	2
Nombre d'enquestes emplenades:	1

	% Sí	*	% No	*	% nc	*
1. Els PNT donen informació suficient	100'0	1	0'0	0	0'0	0
2. El vocabulari utilitzat és fàcilment comprensible	100'0	1	0'0	0	0'0	0
3. El contingut gràfic (fotografies, esquemes, etc.) és adient	100'0	1	0'0	0	0'0	0
4. Els PNT afavoreixen la comprensió del procediment que es desenvolupa	100'0	1	0'0	0	0'0	0
5. Els PNT afavoreixen una sistemàtica de treball en les pràctiques de taller	0'0	0	100'0	1	0'0	0
6. Els PNT faciliten l'accessibilitat directa a la documentació, evitant consultes	0'0	0	100'00	1	0'0	0
7. Els PNT permeten desenvolupar les activitats de forma autònoma	0'0	0	100'0	1	0'0	0
8. Els PNT permeten conèixer els riscos existents i les mesures de seguretat a adoptar	100'0	1	0'0	0	0'0	0
9. Les mesures de seguretat estan descrites de forma clara	100'0	1	0'0	0	0'0	0
10. Les mesures de seguretat descrites són fàcils de seguir	100'0	1	0'0	0	0'0	0
11. Els PNT són una eina útil en el funcionament del taller	100'0	1	0'0	0	0'0	0
12. Els PNT afavoreixen l'aplicació de les mesures de seguretat	0'0	0	100'0	1	0'0	0
13. Existeix una bona predisposició per utilitzar els PNT durant les activitats	0'0	0	100'0	1	0'0	0
14. Cal sistematitzar la introducció dels PNT en les practiques de taller que es repeteixen periòdicament	0'0	0	100'0	1	0'0	0

* Nombre de respostes (indiqueu el nombre d'alumnes que han contestat (sí), (no) o no han contestat (nc) en la columna encapçalada per aquest signe *)

RESULTATS DE L'ENQUESTA DEL PROFESSORAT

LABORATORI DE FOTOGRAFIA. DEPARTAMENT DE DISSENY I IMATGE. UB

Data:	18-11-2010
Assignatura:	FOTOGRAFIA II
Nombre de professors que han participat en l'experiència pilot:	1
Nombre d'enquestes emplenades:	1

	% Sí	*	% No	*	% nc	*
15. Els PNT donen informació suficient	100'0	1	0'0	0	0'0	0
16. El vocabulari utilitzat és fàcilment comprensible	100'0	1	0'0	0	0'0	0
17. El contingut gràfic (fotografies, esquemes, etc.) és adient	100'0	1	0'0	0	0'0	0
18. Els PNT afavoreixen la comprensió del procediment que es desenvolupa	100'0	1	0'0	0	0'0	0
19. Els PNT afavoreixen una sistemàtica de treball en les pràctiques de taller	100'0	1	0'0	0	0'0	0
20. Els PNT faciliten l'accessibilitat directa a la documentació, evitant consultes	100'0	1	0'0	0	0'0	0
21. Els PNT permeten desenvolupar les activitats de forma autònoma	100'0	1	0'0	0	0'0	0
22. Els PNT permeten conèixer els riscos existents i les mesures de seguretat a adoptar	100'0	1	0'0	0	0'0	0
23. Les mesures de seguretat estan descrites de forma clara	100'0	1	0'0	0	0'0	0
24. Les mesures de seguretat descrites són fàcils de seguir	100'0	1	0'0	0	0'0	0
25. Els PNT són una eina útil en el funcionament del taller	100'0	1	0'0	0	0'0	0
26. Els PNT afavoreixen l'aplicació de les mesures de seguretat	100'0	1	0'0	0	0'0	0
27. Existeix una bona predisposició per utilitzar els PNT durant les activitats	100'0	1	0'0	0	0'0	0
28. Cal sistematitzar la introducció dels PNT en les practiques docents que es repeteixen periòdicament	100'0	1	0'0	0	0'0	0

* Nombre de respostes (indiqueu el nombre d'alumnes que han contestat (sí), (no) o no han contestat (nc) en la columna encapçalada per aquest signe *)